

## ОЦІНКА ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ РЕГІОНІВ УКРАЇНИ

Надано оцінку інвестиційної політики регіонів країни, запропоновано створення окремої державної структури щодо моніторингу й оцінки інвестиційної привабливості регіонів.

*Ключові слова:* інвестиційне середовище, інвестиційна привабливість регіонів, показники рівня інвестиційної привабливості, іноземні інвестиції.

Протягом 20 років становлення незалежності в Україні гостро постала проблема асиметричного розвитку її регіонів. Це зумовлено, головним чином, нерівномірністю розміщення по території продуктивних сил і значною диференціацією політики управління регіональним розвитком. Вирішенням цих проблем частково може бути стабілізація інвестиційного середовища.

Проблемам залучення інвестицій в економіку України, формування позитивного інвестиційного іміджу країни присвячено праці багатьох вчених-економістів: з числа українських — роботи І. О. Бланка [1], В. А. Верби [2], О. П. Коюди [3], Н. С. Краснокутської [4], Г. В. Строковика [5] та ін.; зарубіжних — В. В. Ковальова [6], А. Д. Шеремета [7], Ю. Блеха [8], Е. Бріггема [9], У. Шарпа [10] та ін. Усі науковці відзначають, що досі не відпрацьовані концептуальні положення і напрями регулювання фінансового аспекту інвестування, формування ресурсів і джерел інвестування. Тому виникає необхідність оцінки результатів інвестиційних процесів в Україні. Науковці відзначають відсутність в Україні агентства, здатного забезпечити якісний аналіз усіх суб'єктів господарської політики на основі єдиної бази даних і уніфікованої методики.

*Метою даної статті є оцінка інвестиційної політики регіонів України за 2009–2010 рр.*

На основі моніторингу джерел із залучення прямих іноземних інвестицій в регіони України за 2009–2010 рр. отримано дані, які зведено в табл. 1.

Аналізуючи наведені дані таблиці, можна зробити висновок, що найбільший обсяг прямих іноземних інвестицій одержано в Києві 13464,5 млн дол. (на 01.01.2009 р.) та 15756,1 млн дол. (на 01.01.2010 р.). Зацікавленість інвесторів викликають такі регіони, як Дніпропетровський, Харківський, Донецький.

Іноземні інвестори охоче вкладають кошти у промислові регіони, оскільки більшість їх цікавить

металообробка, харчова і хімічна промисловість, будівництво, транспорт. Приток іноземних інвестицій на 01.01.2010 р. збільшився практично в усі регіони України. Винятком є зменшення у Закарпатському (99,5 %), Чернігівському (93,5 %), Полтавському (87,1 %). Високі темпи росту прямих іноземних інвестицій спостерігаються у Луганському (172,0 %), Хмельницькому (160,0 %), Сумському (142,8 %), Черкаському (132,4 %), Івано-Франківському (128,1 %), Харківському (127,6 %), Волинському (122,7 %), Житомирському (121,4 %), м. Київ (117 %), Автономній Республіці Крим (115,5 %), Тернопільському (113,5 %).

Звертає на себе увагу територіальна структура і нерівномірність представлених в таблицях прямих іноземних інвестицій. Так, найбільша питома вага прямих іноземних інвестицій в загальному обсязі по даним на 01.01.2009 р. і на 01.01.2010 р. по м. Києву (37,8 % і 39,4 %), Дніпропетровському регіону (7,5 % і 7 %), Харківському (4,5 % і 5,1 %), Донецькому (4,2 % і 4,1 %), Київському (3,7 % і 3,8 %), Одеському (2,7 % і 2,6 %), Львівському (2,5 % і 2,8 %), Запорізькому (2,4 % і 2,2 %), АРК (1,7 % і 1,8 %).

Найбільш низька питома вага прямих іноземних інвестицій (від 0,2 % до 0,5 %) у Вінницькому, Житомирському, Кіровоградському, Миколаївському, Сумському, Рівненському, Тернопільському, Херсонському, Хмельницькому, Черкаському, Чернівецькому, Чернігівському регіонах та м. Севастополь.

Таким чином, можна сказати, що 44,4 %

$\left( \frac{12 \times 100\%}{27} \right)$  регіонів країни мають дуже незначний

обсяг прямих іноземних інвестицій. Розподіл інвестицій по регіонах України залежить від багатьох чинників, основними з яких є: доступність промислового будівництва, велика пропозиція деше-

© О. М. Шаповалова, 2012

*Таблиця 1. Оцінка прямих іноземних інвестицій в регіони України (млн дол. США) [11]*

| Області                                      | Кількість підприємств | Обсяги інвестицій на |                             |                                             |               |                             |                                             | Темпи змін (%) прямих іноземних інвестицій в регіонах |
|----------------------------------------------|-----------------------|----------------------|-----------------------------|---------------------------------------------|---------------|-----------------------------|---------------------------------------------|-------------------------------------------------------|
|                                              |                       | 01.01.2009 р.        |                             |                                             | 01.01.2010 р. |                             |                                             |                                                       |
|                                              |                       | усього               | у % до загально-го підсумку | сума інвестицій на одне підприємство на рік | усього        | у % до загально-го підсумку | сума інвестицій на одне підприємство на рік |                                                       |
| Україна                                      | 18958                 | 35616,4              | 100,0                       | 1,8787                                      | 40026,8       | 100,0                       | 2,113                                       | 112,4                                                 |
| Автономна Республіка Крим                    | 565                   | 622,1                | 1,7                         | 1,102                                       | 718,4         | 1,8                         | 1,2715                                      | 115,5                                                 |
| Вінницька                                    | 173                   | 161,3                | 0,4                         | 0,9324                                      | 176,5         | 0,4                         | 1,0202                                      | 109,4                                                 |
| Волинська                                    | 268                   | 269,2                | 0,8                         | 1,0045                                      | 328,9         | 0,8                         | 1,2272                                      | 122,7                                                 |
| Дніпропетровська                             | 1008                  | 2670,1               | 7,5                         | 2,6489                                      | 2813,6        | 7,0                         | 2,7913                                      | 105,4                                                 |
| Донецька                                     | 568                   | 1512,9               | 4,2                         | 2,6636                                      | 1649,6        | 4,1                         | 2,9042                                      | 109,0                                                 |
| Житомирська                                  | 391                   | 177,4                | 0,5                         | 0,4537                                      | 215,4         | 0,5                         | 0,5509                                      | 121,4                                                 |
| Закарпатська                                 | 833                   | 356,4                | 1,0                         | 0,4279                                      | 355,0         | 0,9                         | 0,4262                                      | 99,6                                                  |
| Запорізька                                   | 388                   | 840,6                | 2,4                         | 2,1665                                      | 872,1         | 2,2                         | 2,2477                                      | 103,7                                                 |
| Івано-Франківська                            | 421                   | 480,8                | 1,3                         | 1,1420                                      | 615,9         | 1,5                         | 1,4629                                      | 128,1                                                 |
| Київська                                     | 907                   | 1310,5               | 3,7                         | 1,4449                                      | 1507,4        | 3,8                         | 1,6620                                      | 115,0                                                 |
| Кіровоградська                               | 104                   | 63,8                 | 0,2                         | 0,6135                                      | 66,0          | 0,2                         | 0,6346                                      | 103,4                                                 |
| Луганська                                    | 166                   | 335,9                | 0,9                         | 2,2023                                      | 577,9         | 1,4                         | 3,4813                                      | 172,0                                                 |
| Львівська                                    | 1282                  | 891,0                | 2,5                         | 0,6950                                      | 1111,9        | 2,8                         | 0,8673                                      | 86,7                                                  |
| Миколаївська                                 | 206                   | 161,8                | 0,5                         | 0,7854                                      | 172,9         | 0,4                         | 0,8393                                      | 106,9                                                 |
| Одеська                                      | 957                   | 970,2                | 2,7                         | 1,0138                                      | 1043,2        | 2,6                         | 1,0901                                      | 107,5                                                 |
| Полтавська                                   | 368                   | 515,4                | 1,4                         | 1,4005                                      | 445,5         | 1,1                         | 1,2106                                      | 86,4                                                  |
| Рівненська                                   | 181                   | 272,1                | 0,8                         | 1,5033                                      | 275,5         | 0,7                         | 1,5221                                      | 101,2                                                 |
| Сумська                                      | 171                   | 158,0                | 0,4                         | 0,9240                                      | 225,6         | 0,6                         | 1,3193                                      | 142,8                                                 |
| Тернопільська                                | 142                   | 58,6                 | 0,2                         | 0,4127                                      | 66,5          | 0,2                         | 0,4683                                      | 113,5                                                 |
| Харківська                                   | 847                   | 1609,8               | 4,5                         | 1,9006                                      | 2054,7        | 5,1                         | 2,4259                                      | 127,6                                                 |
| Херсонська                                   | 224                   | 175,0                | 0,5                         | 0,7813                                      | 180,5         | 0,5                         | 0,8058                                      | 103,1                                                 |
| Хмельницька                                  | 141                   | 137,3                | 0,4                         | 0,9738                                      | 219,7         | 0,5                         | 1,5582                                      | 160,0                                                 |
| Черкаська                                    | 273                   | 168,1                | 0,5                         | 0,6158                                      | 222,5         | 0,6                         | 0,8150                                      | 132,4                                                 |
| Чернівецька                                  | 246                   | 60,1                 | 0,2                         | 0,2443                                      | 61,9          | 0,2                         | 0,2516                                      | 103,0                                                 |
| Чернігівська                                 | 98                    | 94,4                 | 0,3                         | 0,9637                                      | 87,4          | 0,2                         | 0,8918                                      | 92,6                                                  |
| м. Київ                                      | 7814                  | 13464,5              | 37,8                        | 1,7231                                      | 15756,1       | 39,4                        | 2,0164                                      | 117,0                                                 |
| м. Севастополь                               | 216                   | 141,8                | 0,4                         | 0,6565                                      | 145,1         | 0,4                         | 0,6718                                      | 102,3                                                 |
| Нерозподілені за регіонами обсяги інвестицій | —                     | 7937,3               | 22,3                        |                                             | 8061,1        | 20,1                        |                                             | 101,6                                                 |

вої робочої сили, зручне місце розташування і транспортні системи.

Якісним показником в інвестиційній політиці регіонів є обсяг прямих іноземних інвестицій на одне підприємство, один із агрегатних показників інвестиційної привабливості регіонів.

На 01.01.2010 р. найбільший обсяг прямих іноземних інвестицій на одне підприємство в м. Києві (2,064 млн дол.), Дніпропетровському регіоні (2,7913 млн дол.), Донецькому — 2,9042 млн дол., Запорізькому — 2,2477 млн дол., Харківському — 2,4259 млн дол. У цих регіонах створено необхідні умови для залучення інвестицій.

Станом на 01.01.2010 р. найменший обсяг прямих іноземних інвестицій на одне підприємство в Чернівецькому регіоні (0,2516 млн дол.), Закарпатському (0,4262 млн дол.), Тернопільському (0,4683 млн дол.), Житомирському (0,5509 млн дол.), Кіровоградському (0,6346 млн дол.), м. Севастополь (0,6718 млн дол.), Чернігівському регіоні (0,6918 млн дол.).

Тому керівникам регіонів і підприємств треба створити необхідні умови для залучення прямих іноземних інвестицій в різні сфери політики з урахуванням рівня розвитку, всіх видів ресурсів, традицій, результатів аналізу залучення інвестицій в регіоні, прогнозів соціально-економічного розвитку.

Підтвердженням кращих умов для залучення прямих іноземних інвестицій є обсяг прямих іноземних інвестицій на одну особу (табл. 2).

По наведеним даним (табл. 2) можна зробити висновок, що найбільші обсяги прямих іноземних інвестицій на 01.01.2010 р. в м. Києві — 5,7276 млн дол., Київський регіон — 0,8795 млн дол., Дніпропетровський — 0,8417 млн дол., Харківський — 0,7981 млн дол., Запорізький — 0,4830 млн дол., Львівський — 0,4471 млн дол., Одеський — 0,4385 млн дол., Донецький — 0,3718 млн дол., АРК — 0,3673 млн дол.

Значні темпи росту прямих іноземних інвестицій на 01.01.2010 р. в порівнянні з 01.01.2009 р.

*Таблиця 2. Оцінка прямих інвестицій на одну особу в розрізі регіонів України  
(млн дол. США) [11]*

|                                              | Обсяги інвестицій на |                                          |               |                                          | Обсяг прямих інвестицій на одну особу, млн дол. США |         | Темпи змін обсягу прямих інвестицій на одну особу |
|----------------------------------------------|----------------------|------------------------------------------|---------------|------------------------------------------|-----------------------------------------------------|---------|---------------------------------------------------|
|                                              | 01.01.2009 р.        |                                          | 01.01.2010 р. |                                          | 2009 р.                                             | 2010 р. |                                                   |
|                                              | усього               | середня чисельність населення, тис. осіб | усього        | середня чисельність населення, тис. осіб |                                                     |         |                                                   |
| Україна                                      | 35616,4              | 45873,0                                  | 40026,8       | 45690,4                                  | 0,7764                                              | 0,8760  | 112,8                                             |
| Автономна Республіка Крим                    | 622,1                | 1957,5                                   | 718,4         | 1955,7                                   | 0,3178                                              | 0,3673  | 115,6                                             |
| Вінницька                                    | 161,3                | 1648,2                                   | 176,5         | 1638,8                                   | 0,0979                                              | 0,1077  | 110,0                                             |
| Волинська                                    | 269,2                | 1033,7                                   | 328,9         | 1034,2                                   | 0,2604                                              | 0,3180  | 120,5                                             |
| Дніпропетровська                             | 2670,1               | 3361,5                                   | 2813,6        | 3342,7                                   | 0,7943                                              | 0,8417  | 106,0                                             |
| Донецька                                     | 1512,9               | 4470,7                                   | 1649,6        | 4437,0                                   | 0,3384                                              | 0,3718  | 109,9                                             |
| Житомирська                                  | 177,4                | 1290,8                                   | 215,4         | 1283,2                                   | 0,1374                                              | 0,1679  | 122,2                                             |
| Закарпатська                                 | 356,4                | 1241,3                                   | 355,0         | 1243,2                                   | 0,2871                                              | 0,2856  | 99,5                                              |
| Запорізька                                   | 840,6                | 1815,7                                   | 872,1         | 1805,7                                   | 0,4630                                              | 0,4830  | 104,3                                             |
| Івано-Франківська                            | 480,8                | 1378,2                                   | 615,9         | 1377,5                                   | 0,3489                                              | 0,4471  | 128,1                                             |
| Київська                                     | 1310,5               | 1719,0                                   | 1507,4        | 1713,9                                   | 0,7624                                              | 0,8795  | 115,4                                             |
| Кіровоградська                               | 63,8                 | 1016,0                                   | 66,0          | 1007,5                                   | 0,0628                                              | 0,0655  | 104,3                                             |
| Луганська                                    | 335,9                | 2317,1                                   | 577,9         | 2296,8                                   | 0,1450                                              | 0,2516  | 173,5                                             |
| Львівська                                    | 891,0                | 2532,9                                   | 1111,9        | 2528,8                                   | 0,3518                                              | 0,4397  | 125,0                                             |
| Миколаївська                                 | 161,8                | 1192,0                                   | 172,9         | 1185,7                                   | 0,1357                                              | 0,1458  | 107,5                                             |
| Одеська                                      | 970,2                | 2380,5                                   | 1043,2        | 2378,8                                   | 0,4076                                              | 0,4385  | 107,6                                             |
| Полтавська                                   | 515,4                | 1497,7                                   | 445,5         | 1485,8                                   | 0,3441                                              | 0,2998  | 87,1                                              |
| Рівненська                                   | 272,1                | 1150,2                                   | 275,5         | 1151,0                                   | 0,2366                                              | 0,2394  | 101,2                                             |
| Сумська                                      | 158,0                | 1176,0                                   | 225,6         | 1164,7                                   | 0,1344                                              | 0,1937  | 144,1                                             |
| Тернопільська                                | 58,6                 | 1087,9                                   | 66,5          | 1083,2                                   | 0,0538                                              | 0,0614  | 114,1                                             |
| Харківська                                   | 1609,8               | 2760,1                                   | 2054,7        | 2746,5                                   | 0,5832                                              | 0,7481  | 128,3                                             |
| Херсонська                                   | 175,0                | 1094,9                                   | 180,5         | 1089,4                                   | 0,1598                                              | 0,1657  | 103,7                                             |
| Хмельницька                                  | 137,3                | 1334,5                                   | 219,7         | 1327,3                                   | 0,1029                                              | 0,1655  | 160,8                                             |
| Черкаська                                    | 168,1                | 1296,1                                   | 222,5         | 1286,7                                   | 0,1297                                              | 0,1729  | 133,3                                             |
| Чернівецька                                  | 60,1                 | 901,2                                    | 61,9          | 901,3                                    | 0,0667                                              | 0,0687  | 103,0                                             |
| Чернігівська                                 | 94,4                 | 1107,0                                   | 87,4          | 1095,4                                   | 0,0853                                              | 0,0798  | 93,5                                              |
| м. Київ                                      | 13464,5              | 2734,0                                   | 15756,1       | 2750,9                                   | 4,5591                                              | 5,7276  | 125,6                                             |
| м. Севастополь                               | 141,8                | 378,3                                    | 145,1         | 378,7                                    | 0,3748                                              | 0,3832  | 102,2                                             |
| Нерозподілені за регіонами обсяги інвестицій | 7937,3               |                                          | 8061,1        |                                          |                                                     |         |                                                   |

регіони мають такі: Луганський — 173,5 %, Хмельницький — 160,5 %, Сумський — 144,1 %, Черкаський — 133,3 %, Харківський — 128,3 %, Івано-Франківський — 128,1 %, м. Київ — 125,6 %, Львівський — 125,0 %, Житомирський — 122,2 %, Волинський — 120,5 %, АРК — 115,6 %, Київський — 115,4 %, Тернопільський — 114,1 %.

Лідер темпу зростання прямих іноземних інвестицій — Луганський регіон. Високі темпи росту прямих іноземних інвестицій в названих регіонах характеризують позитивно інвестиційний клімат. Спостерігається зниження темпів росту прямих іноземних інвестицій по Полтавському регіону (87,1 %), Чернігівському (93,5 %), Закарпатському (99,5 %), що потребує моніторингу та оцінки інвестиційної привабливості регіонів.

**Висновки.** Оцінка інвестиційного приросту України виявила наявність регіональної (інвестиційної) неоднорідності. Позитивні інвестиційні ефекти і впливи абсорбуються на сьогодні більшою

мірою у тих регіонах, які є безперечними лідерами з розвитку на економічному і внутрішньому ринку.

А регіони, які найбільш зазнають нестачі прямих іноземних інвестицій, залишаються на інвестиційній периферії у структурі розподілу їх на терені країни, що зводить до посилення диспропорцій у економічному розвитку регіонів. У зв'язку з цим виникає потреба в адекватній оцінці інвестиційної привабливості регіонів і видів економічної політики, вона зростає відповідно до складності соціально-економічних умов України. Є доцільним створення окремої державної структури щодо моніторингу й оцінки інвестиційної привабливості регіонів. Вона не повинна залежати від впливу державних органів і зацікавлених осіб, насамперед замовників.

#### **Список використаної літератури**

1. Бланк И. А. Инвестиционный менеджмент : учеб. курс / И. А. Бланк. — К. : Ника — Центр, Эльга — Н, 2002. — 448 с.

2. Верба В. А. Методичні рекомендації з оцінки інноваційного потенціалу підприємства / В. А. Верба, І. В. Новікова // Проблеми науки. — 2003. — № 3. — С. 22–31.

3. Коюда О. П. Інвестиційна привабливість підприємства в умовах трансформації економіки : автореф. дис. на здобуття наукового ступеня канд. екон. наук : спец. 08.06.01 «Економіка підприємств і організація виробництва» / О. П. Коюда ; Харківський держ. економічний ун-т. — Харків, 2003. — 16 с.

4. Краснокутська Н. С. Методичні аспекти оцінки інвестиційної привабливості підприємств роздрібної торгівлі : автореф. дис. на здобуття наукового ступеня канд. екон. наук : спец. 08.06.01 «Економіка підприємств і організація виробництва» / Н. С. Краснокутська ; Харківська держ. академія технології та організації харчування. — Харків, 2001. — 18 с.

5. Строкович Г. В. Вибір стратегії інвестування підприємств : автореф. дис. на здобуття наукового ступеня канд. екон. наук : спец. 08.00.05 «Регіональна економіка та розвиток продуктивних сил» / Г. В. Строкович ; Харківський держ. економічний ун-т. — Харків, 1999. — 16 с.

6. Ковалев В. В. Финансовый анализ: Управление капиталом. Выбор инвестиций. Анализ отчетности / В. В. Ковалев. — 2-е изд., перераб. и доп. — М. : Финансы и статистика, 1997. — 512 с.

7. Шеремет А. Д. Методика фінансового аналізу : учеб.-практ. пособие / А. Д. Шеремет, Р. С. Сайфулин, Е. В. Негашев. — 3-е изд., перераб. и доп. — М. : Инфра-М, 2001. — 208 с.

8. Блех Ю. Инвестиционные расчеты: Модели и методы оценки инвестиционных проектов : пер. с нем. / Ю. Блех, У. Гетцю. — Калининград : Янтарный сказ, 1997. — 450 с.

9. Брігхем Е. Ф. Основи фінансового менеджменту : пер. з англ. / Е. Ф. Брігхем. — К. : ВАЖАКО ; Молодь, 1997. — 1000 с.

10. Шарп У. Ф. Инвестиции : пер. с англ. / У. Ф. Шарп, Г. Дж. Александер, Дж. В. Бейли. — М., 1998. — 1028 с.

11. Експрес-ви́пуск Державного комітета статистики України [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://www.ukr.stat.gov.ua>.

*Стаття надійшла до редакції 08.02.2012 р.*

УДК 338.439.5:332.12

**В. В. Столяров,**

*ассистент,  
Луганский национальный  
аграрный университет*

### ПРОБЛЕМЫ ФОРМИРОВАНИЯ РЕГИОНАЛЬНОГО ПРОДОВОЛЬСТВЕННОГО РЫНКА

Статья посвящена вопросам формирования продовольственного рынка в условиях увеличения полномочий регионов. Выявлены существенные изменения, которые претерпела структура украинского продовольственного рынка, раскрыты проблемы, связанные с отсутствием оптового звена на первичном рынке производства и реализации продукции.

*Ключевые слова: продовольственный рынок, продукты питания, агрохолдинги, коммерческие посреднические структуры, инфраструктура аграрного рынка, межрегиональная торговля.*

Механизм формирования и функционирования продовольственного рынка представляется как взаимодействие объективно действующих факторов, явлений и процессов в сфере производства, распределения, обмена и потребления продовольственных товаров. Функционирование данного рынка определяется соотношением потребностей

населения, внутренних производственных возможностей и развитостью межрегиональных связей. Учет всех этих факторов — сложная, но необходимая задача исследования данной работы.

Современная экономическая мысль накопила большой опыт по вопросам современных особенностей формирования продовольственного рынка.

© В. В. Столяров, 2012